

Μια διαθεματική προσέγγιση στην Κυκλοφοριακή Αγωγή

Ιωάννης Παναγάκος, Σχολικός Σύμβουλος Π.Ε.

Περίληψη

Στο άρθρο αυτό παρουσιάζουμε ένα αναδυόμενο σχέδιο εργασίας «Οι πινακίδες της ζωής» το οποίο στοχεύει σε δράσεις που συνδέουν τους μαθητές με την κοινωνική, πολιτική και μαθητική ζωή. Με την εφαρμογή του οι μαθητές αξιοποιούν δημιουργικά όσα διδάσκονται μέσω του συμβατικού προγράμματος αλλά και υποβοηθούνται να βελτιώσουν την οδική συμπεριφορά τους. Εξετάζουμε την κάθε φάση του σχεδίου εργασίας ξεχωριστά και παραθέτουμε ενδεικτικές δραστηριότητες ομαδοποιημένες ανά γνωστικό αντικείμενο.

Η σπουδαιότητα του θέματος

Σήμερα, καθημερινά, στους ελληνικούς δρόμους γίνεται ένας ανελέητος και ατελείωτος πόλεμος. Είναι κοινή διαπίστωση όλων ότι η χώρα μας αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα οδικής ασφάλειας με έναν υψηλό δείκτη τροχαίων ατυχημάτων ανάμεσα στις χώρες της Ευρώπης και με ανυπολόγιστες συνέπειες. Γι' αυτό είναι χρέος όλων των εμπλεκόμενων φορέων στην εκπαίδευση να συμβάλουν στη σωστή ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των μαθητών στα θέματα οδικής παιδείας και ασφάλειας. Είναι πολύ σημαντικό τα παιδιά από μικρή ηλικία να αναγνωρίζουν τους οδικούς κινδύνους και να μαθαίνουν πώς να τους αποφεύγουν.

Ο κ. Ιωάννης Παναγάκος είναι διδάκτωρ του Πανεπιστημίου του Λονδίνου και Σχολικός Σύμβουλος Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης της 32^{ης} Περιφέρειας Αθηνών.

Ανάμεσα στα καινοτόμα προγράμματα που εφαρμόζονται στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση είναι και αυτά της Αγωγής Υγείας και της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης που αναφέρονται στην Κυκλοφοριακή Αγωγή, βασικός σκοπός της οποίας είναι η διαρκής προσπάθεια πληροφόρησης και ενημέρωσης των μαθητών σε θέματα που αφορούν την ασφαλή κίνηση πεζών, επιβατών και οδηγών.

Η τεράστια σημασία του θέματος φαίνεται και από το γεγονός ότι το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων με εγκύκλιό του (Φ.11/669/110119/ Γ1/10-10-2005) προς τα στελέχη της εκπαίδευσης, τα Δημοτικά Σχολεία και τα Νηπιαγωγεία προχώρησε στην υποχρεωτική διδασκαλία της Κυκλοφοριακής Αγωγής στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, μέσα από την Ευέλικτη Ζώνη, από την σχολική χρονιά 2005-2006.

Με δεδομένη, λοιπόν, τη σπουδαιότητα του θέματος, στην εργασία αυτή θα ασχοληθούμε με την Κυκλοφοριακή Αγωγή και πιο συγκεκριμένα θα προτείνουμε ένα σχέδιο εργασίας με θέμα: «Οι πινακίδες της ζωής», το οποίο θεωρούμε ότι εμπίπτει στα ενδιαφέροντα των μαθητών καθώς έχει άμεση σχέση με την καθημερινή τους ζωή.

Οι στόχοι του σχεδίου εργασίας

Με την εκπόνηση του σχεδίου εργασίας «Οι πινακίδες της ζωής» επιδιώκουμε οι μαθητές:

Να γνωρίσουν τα είδη σήμανσης και τις κατηγορίες πινακίδων και να μάθουν να κυκλοφορούν σωστά.

Να εξετάσουν, να σχεδιάσουν και να κατασκευάσουν γνωστές τους πινακίδες από τον Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας (Κ.Ο.Κ.).

Να έρθουν σε επαφή με θέματα κυκλοφοριακής αγωγής και ασφάλειας που απορρέουν από τα μηνύματα που στέλνουν οι πινακίδες.

Να συνειδητοποιήσουν τη συχνότητα και τη σοβαρότητα των τροχαίων ατυχημάτων στην Ελλάδα μέσα από στατιστικούς πίνακες και διαγράμματα.

Θεωρούμε πως μέσα από το θέμα που εξετάζουμε, οι μαθητές μπορούν να ευαισθητοποιηθούν περισσότερο σε θέματα που αφορούν την οδική ασφάλεια και να γίνουν οι ίδιοι ενεργοί πολίτες με θετικές στάσεις και συμπεριφορές προς τους γονείς τους και τον κόσμο των ενηλίκων γενικότερα.

Θα αντιμετωπίσουμε την κάθε φάση του σχεδίου εργασίας ξεχωριστά (I. Προβληματισμός, II. Προγραμματισμός, III. Υλοποίηση δραστηριοτήτων, IV. Αξιολόγηση), προτείνοντας ενδεικτικές δραστηριότητες, περισσότερο για τη

δημιουργία ερεθισμάτων και τον προβληματισμό των εκπαιδευτικών. Εξάλλου οι δραστηριότητες που θα σχεδιάζονταν σε μια τάξη, στο πλαίσιο υλοποίησης ενός σχεδίου εργασίας με θέμα «Οι πινακίδες της ζωής», θα σχετίζονταν σε μεγάλο βαθμό με τις εμπειρίες, τα βιώματα, τα ενδιαφέροντα και το επίπεδο των μαθητών που βρίσκονται στη συγκεκριμένη τάξη.

I. Προβληματισμός

Κατά το πρώτο στάδιο του σχεδίου εργασίας επιδιώκεται η ευαισθητοποίηση των μαθητών στο υπό εξέταση θέμα. Έτσι ο εκπαιδευτικός με αφορμή ένα επίκαιρο γεγονός σχετικό με την κυκλοφοριακή αγωγή, ένα τροχαίο ατύχημα γνωστό στους μαθητές ή ένα ανάλογο ερέθισμα από κάποιο άλλο γνωστικό αντικείμενο της τάξης του μπορεί να ρωτήσει τους μαθητές: «Ποιος ρυθμίζει την κυκλοφορία των οδηγών και των πεζών;» ή «Ποιος ρυθμίζει την κυκλοφορία στους δρόμους;». Οι μαθητές ελεύθερα θα εκφράσουν τις απόψεις τους. Φυσικά οι απαντήσεις που αναμένονται εδώ δεν είναι άλλες από τις: οι πινακίδες ή τα σήματα, οι φωτεινοί σηματοδότες ή τα φανάρια. Δεκτές θα κάνουμε επίσης για απαντήσεις, εάν προταθούν από κάποιους μαθητές, και τις: ο τροχονόμος, ο σχολικός τροχονόμος.

Στη συνέχεια ο εκπαιδευτικός με βάση τις απαντήσεις των μαθητών μπορεί να τους ρωτήσει σχετικά με τη σπουδαιότητα των μηνυμάτων που στέλνουν οι πινακίδες. Τέτοιες ερωτήσεις θα μπορούσαν για παράδειγμα να είναι: «Πρέπει να υπακούμε στα μηνύματα που στέλνουν οι πινακίδες ή όχι και γιατί;», «Είναι σημαντικές οι πινακίδες για τη ζωή μας ή όχι και γιατί;».

Ο εκπαιδευτικός στο σημείο αυτό αφήνει πάλι τα παιδιά να εκφράσουν ελεύθερα τις απόψεις τους, τα βιώματά τους, τις εμπειρίες τους.

II. Προγραμματισμός

Μετά τον εντοπισμό του θέματος και το σχετικό προβληματισμό των μαθητών, ο εκπαιδευτικός θα μπορούσε να τους ρωτήσει πώς συνδέονται οι πινακίδες με τη ζωή. Αυτό θα τους έδινε την ευκαιρία να ανταλλάξουν απόψεις και να μοιραστούν τις γνώσεις και τις εμπειρίες τους.

Μετά από συζήτηση με τους μαθητές ο εκπαιδευτικός θα κατέληγε σε ένα αραχνόγραμμα σχετικά με το ερώτημα που τους έθεσε, πώς, δηλαδή, οι πινακίδες συνδέονται με τη ζωή.

«Οι πινακίδες της ζωής»
Αραχνόγραμμα με βάση τα μαθήματα του αναλυτικού προγράμματος

Από το παραπάνω ενδεικτικό αραχνόγραμμα προκύπτει έμμεσα και ο διαθεματικός χαρακτήρας του προτεινόμενου σχεδίου εργασίας «Οι πινακίδες της ζωής». Οι παρατηρήσεις και οι επισημάνσεις των παιδιών ως προς το πώς συνδέονται οι πινακίδες με τη ζωή εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τα βιώματά τους, τις εμπειρίες τους, το επίπεδό τους και φυσικά την καθοδήγησή του εκπαιδευτικού. Σε κάθε περίπτωση, όμως, το αραχνόγραμμα θα πρέπει να είναι το αποτέλεσμα της συζήτησης εκπαιδευτικού και μαθητών. Ένα αποτέλεσμα το οποίο θα έρχεται μετά από τον προβληματισμό των μαθητών με τη βασική ερώτηση του εκπαιδευτικού: «Πώς συνδέονται οι πινακίδες με τη ζωή;»

Ειδική αναφορά του εκπαιδευτικού στα είδη σήμανσης

Όταν η συζήτηση φθάσει στο σχήμα των πινακίδων, που αποτελούν κεντρικό σημείο του σχεδίου εργασίας, κρίνουμε απαραίτητο το ότι ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να εξηγήσει στους μαθητές ότι έχουμε δύο ειδών σήμανσεις: Α. Την κατακόρυφη

σήμανση, δηλαδή τις πινακίδες σήμανσης και Β. Την οριζόντια σήμανση, δηλαδή τις διαγραμμίσεις επί των οδοστρωμάτων.

Α. Η κατακόρυφη σήμανση περιλαμβάνει τρεις κατηγορίες πινακίδων:

(i) Τις πινακίδες αναγγελίας κινδύνου οι οποίες ενημερώνουν τους οδηγούς που χρησιμοποιούν τις οδούς για τους κινδύνους που υπάρχουν σ' αυτές ώστε να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα. Οι πινακίδες αυτές έχουν σχεδόν όλες σχήμα τριγώνου με κόκκινο πλαίσιο και εσωτερικό υπόβαθρο κίτρινου χρώματος εκτός αυτών που αφορούν τις ισόπεδες σιδηροδρομικές διαβάσεις.

(ii) Τις ρυθμιστικές πινακίδες οι οποίες πληροφορούν τους οδηγούς για τις απαγορεύσεις, τις υποχρεώσεις ή τους περιορισμούς προς τους οποίους πρέπει αυτοί να συμμορφώνονται.

(iii) Τις πληροφοριακές πινακίδες οι οποίες πληροφορούν τους οδηγούς σχετικά με τις οδούς, τις κατευθύνσεις, τις χιλιομετρικές αποστάσεις κ.τ.λ.

Β. Η οριζόντια σήμανση, αφορά τις διαγραμμίσεις επί των οδοστρωμάτων (π.χ. διαβάσεις πεζών, διαγράμμιση αριστερής στροφής), για τη ρύθμιση της κυκλοφορίας, την προειδοποίηση κ.τ.λ. Οι διαγραμμίσεις είναι απόλυτα συμβατές με τις πινακίδες και ιδιαίτερα χρήσιμες στις δύσκολες συνθήκες οδήγησης: νύχτα, ομίχλη, βροχή κ.τ.λ.

Τρόπος εργασίας των μαθητών – ομάδων

Στη φάση αυτή του προγραμματισμού θα πρέπει να γίνει, όποτε ο εκπαιδευτικός κρίνει ότι είναι η κατάλληλη στιγμή, και η κατανομή των επιμέρους δραστηριοτήτων/θεμάτων στις ομάδες, ανάλογα με τα ενδιαφέροντα των μαθητών και τις προτιμήσεις που θα δείξουν. Το σχέδιο εργασίας που εξετάζουμε θα μπορούσε να ξεκινήσει με μία έρευνα πεδίου με σκοπό τη μελέτη των πινακίδων σήμανσης και των διαγραμμίσεων στο φυσικό τους χώρο.

Έρευνα πεδίου: Υποθετικό σενάριο

Οι μαθητές της τάξης χωρίζονται σε τέσσερις ανομοιογενείς ομάδες μεικτού φύλου και παίρνουν τα ονόματα: «τρίγωνο», «ορθογώνιο», «κύκλος», «γραμμές» ανάλογα με τη μορφή της σήμανσης με την οποία θα ήθελε να ασχοληθεί η κάθε ομάδα.

Οι ομάδες αφού πάρουν μαζί τους από ένα σημειωματάριο, ένα μολύβι και ένα μέτρο, με συνοδό τον εκπαιδευτικό της τάξης, ξεκινούν για την εκτός σχολείου έρευνά τους. Επισκέπτονται την πλησιέστερη διασταύρωση στο σχολείο στην οποία μπορούν να συναντήσουν τις πινακίδες σήμανσης κυκλικού, τριγωνικού, ορθογωνίου σχήματος αλλά και διαγραμμίσεις. Εάν δεν υπάρχουν όλα τα είδη σε μια διασταύρωση, επισκέπτονται και δεύτερη ή και τρίτη ακόμη εάν χρειαστεί.

Η κάθε ομάδα παρατηρεί προσεκτικά το σχήμα που έχει αναλάβει να μελετήσει. Με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού οι μαθητές καταγράφουν τις μετρήσεις τους για τα σχήματα που μελετούν. Μπορούν, ακόμη, εάν έχει ληφθεί μέριμνα, να φωτογραφίσουν τα σχήματα αυτά για να τα βλέπουν όταν τα κατασκευάζουν. Η ενέργεια αυτή θα τους βοηθήσει ιδιαίτερα στο να επιλέξουν το κατάλληλο χρώμα για το χαρτόνι ή τα χαρτόνια που θα χρησιμοποιήσουν.

III. Υλοποίηση δραστηριοτήτων

Στη φάση αυτή η οποία αποτελεί και το κεντρικότερο σημείο του σχεδίου εργασίας τα παιδιά αναμένεται μόνα τους ή σε συνεργασία με τον εκπαιδευτικό να προτείνουν, να σχεδιάσουν και να υλοποιήσουν δραστηριότητες για να απαντήσουν στο «ερώτημα» που θα αναλάβουν. Εννοείται, βέβαια, ότι οι δραστηριότητες αυτές, όπως άλλωστε απαιτεί και το ίδιο το σχέδιο εργασίας, δεν είναι προσχεδιασμένες από τον εκπαιδευτικό, αλλά σχεδιάζονται και υλοποιούνται από τα ίδια τα παιδιά, ανάλογα με τα ενδιαφέροντα, τις εμπειρίες και τις ανάγκες τους, φυσικά με την καθοδήγηση του εκπαιδευτικού που ασκεί ρόλο συντονιστή, εμπυχωτή και συνεργάτη. Κατά τη διάρκεια της υλοποίησης των δραστηριοτήτων ο εκπαιδευτικός παρακολουθεί τις ομάδες που εργάζονται.

Στη συνέχεια παραθέτουμε ορισμένες ενδεικτικές δραστηριότητες για το σχέδιο εργασίας που εξετάζουμε, ομαδοποιημένες ανά γνωστικό αντικείμενο.

Μαθηματικά

Ταξινόμηση πινακίδων

Ο εκπαιδευτικός καλεί τους μαθητές να ταξινομήσουν τις πινακίδες σήμανσης (π.χ. ενός φυλλαδίου της τροχαίας) σε κατηγορίες με κριτήριο το σχήμα τους (τριγωνικές – κυκλικές – ορθογώνιες).

Κατασκευή πινακίδων

Οι μαθητές μετά την έρευνα πεδίου που πραγματοποίησαν, συνέλεξαν πληροφορίες και κατέγραψαν κάποιες μετρήσεις. Με βάση αυτά τα δεδομένα προχωρούν στην κατασκευή γνωστών πινακίδων (π.χ. υποχρεωτική παραχώρηση προτεραιότητας, απαγορεύεται η είσοδος σε όλα τα οχήματα) με τη βοήθεια των οργάνων, πάνω σε χαρτόνι κατάλληλου χρώματος και στις πραγματικές τους διαστάσεις:

Κατασκευή τριγωνικής πινακίδας: πινακίδα αναγγελίας κινδύνου.

Οι μαθητές με βάση τα γνωστά στοιχεία που έχουν συλλέξει για την τριγωνική πινακίδα προχωρούν στην κατασκευή της.

Κατασκευή ορθογωνίου πινακίδας: πληροφοριακή πινακίδα.

Οι μαθητές γνωρίζουν τα μήκη των πλευρών της ορθογωνίου πινακίδας και έτσι την κατασκευάζουν.

Κατασκευή κυκλικής πινακίδας: ρυθμιστική πινακίδα.

Οι μαθητές γνωρίζουν το μήκος της διαμέτρου της. Έτσι μπορούν να υπολογίσουν την ακτίνα της πινακίδας και στη συνέχεια να προχωρήσουν στην κατασκευή της.

Όταν οι μαθητές ολοκληρώσουν τις παραπάνω κατασκευές, ο εκπαιδευτικός, ως επέκταση αυτής της δραστηριότητας, μπορεί να τους ζητήσει να σχεδιάσουν ένα φωτεινό σηματοδότη (φανάρι). Η δραστηριότητα αυτή αποτελεί συνδυασμό δύο κατασκευών, εκείνης του ορθογωνίου και εκείνης του κύκλου.

Διαβάσεις πεζών

Ο εκπαιδευτικός καλεί τους μαθητές να συζητήσουν στις ομάδες τους σχετικά με το πώς είναι οι γραμμές στο οδόστρωμα στις διαβάσεις πεζών. Όταν οι μαθητές αποφανθούν ότι είναι «παράλληλες», τότε τους καλεί να συζητήσουν σχετικά με το πότε λέμε ότι δύο ευθείες είναι μεταξύ τους παράλληλες και να βρουν περιπτώσεις παράλληλων ευθειών από την καθημερινή ζωή (π.χ. οι σιδηροτροχιές του τρένου).

Ο εκπαιδευτικός στη συνέχεια καλεί τους μαθητές να εξηγήσουν, αν γνωρίζουν, τη διαφορά ανάμεσα στη διάβαση «Ζέμπρας» (όπου δεν υπάρχει φωτεινός σηματοδότης) και στη διάβαση «Πελεκάνου» (όπου υπάρχει φωτεινός σηματοδότης αυτόματος ή ενεργοποιούμενος με κουμπί από τον πεζό) και τη συμπεριφορά που πρέπει να δείχνουμε σε καθεμία από τις διαβάσεις αυτές.

Αφού ολοκληρωθεί η συζήτηση σχετικά με το πώς είναι οι γραμμές στο οδόστρωμα στις διαβάσεις των πεζών και τα είδη των διαβάσεων, ο εκπαιδευτικός καλεί τους μαθητές να συζητήσουν σχετικά με το πώς πρέπει να διασχίζουμε τους δρόμους και τις διασταυρώσεις (π.χ. διαγώνια, κάθετα, λοξά, «ζιγκ-ζαγκ»), όταν υπάρχουν διαβάσεις και όταν δεν υπάρχουν διαβάσεις και να δικαιολογήσουν την απάντησή τους. Όταν οι μαθητές απαντήσουν «κάθετα», τότε ο εκπαιδευτικός τους καλεί να συζητήσουν σχετικά με το πότε λέμε ότι δύο ευθείες είναι μεταξύ τους κάθετες. Επίσης τους καλεί να βρουν περιπτώσεις κάθετων ευθειών από την καθημερινή ζωή (π.χ. τα ξύλινα κομμάτια που είναι ανάμεσα στις σιδηροτροχιές του τρένου είναι κάθετα πάνω σε αυτές).

Σχεδίαση δρόμων και τοποθέτηση πινακίδων σήμανσης και διαγραμμίσεων

Ο εκπαιδευτικός καλεί τους μαθητές να σχεδιάσουν στις ομάδες τους κάποιους υποθετικούς δρόμους με διασταυρώσεις και να τοποθετήσουν τις πινακίδες και τις διαγραμμίσεις που κρίνουν απαραίτητες για την ασφαλή κίνηση οδηγών και πεζών. Ο

εκπαιδευτικός για να διευκολύνει τους μαθητές στη δραστηριότητα αυτή μπορεί να τους μοιράσει τετραγωνισμένο χαρτί ή χαρτί μιλιμετρέ.

Μικρο-έρευνες και ερμηνεία στατιστικών δεδομένων

Ο εκπαιδευτικός μπορεί να καλέσει τους μαθητές να πραγματοποιήσουν μικρές έρευνες και στη συνέχεια να ερμηνεύσουν τα στατιστικά δεδομένα (βλ. δραστηριότητες στην Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή).

Γλώσσα

Κώδικας Οδικής Κυκλοφορίας

Ο εκπαιδευτικός μπορεί να ζητήσει από τους μαθητές να φέρουν πληροφορίες ή κάποιο έντυπο υλικό (π.χ. φωτογραφίες, φυλλάδια) σχετικά με τον Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας (Κ.Ο.Κ.). Μπορεί ακόμη να φέρει και ο ίδιος στην τάξη την Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (βλ. Φ.Ε.Κ., αρ. 57/23-3-1999) που αναφέρεται στην κύρωση του Κ.Ο.Κ. και να ξεκινήσει μία συζήτηση με τους μαθητές του.

Ημέρα Οδικής Ασφάλειας

Ο εκπαιδευτικός ενημερώνει τους μαθητές σχετικά με τη σημασία που έχει δοθεί από την Πολιτεία στην Κυκλοφοριακή Αγωγή και την καθιέρωση της Παρασκευής πριν την Κυριακή των Βαΐων ως «Ημέρας ενεργητικής συμμετοχής και ευαισθητοποίησης των μαθητών σε θέματα Οδικής Ασφάλειας». Με αφορμή την ενημέρωση, μπορεί να αρχίσει μία συζήτηση στην τάξη για τη σημασία της ημέρας αυτής.

Είδη δρόμων και είδη διασταυρώσεων

Ο εκπαιδευτικός καλεί τις ομάδες να συζητήσουν για τα διάφορα είδη δρόμων: πεζόδρομος, λεωφοριόδρομος, αυτοκινητόδρομος, ποδηλατόδρομος, μονόδρομος, αδιέξοδος δρόμος, δρόμος διπλής κατεύθυνσης καθώς επίσης και για τις διασταυρώσεις: (ισόπεδη) διασταύρωση, ανισόπεδη διασταύρωση και να βρουν σε τι διαφέρουν.

Φωτεινοί σηματοδότες για αυτοκίνητα και πεζούς

Ο εκπαιδευτικός καλεί τους μαθητές στις ομάδες τους να συζητήσουν σχετικά με τους φωτεινούς σηματοδότες για τα αυτοκίνητα (κόκκινο – πράσινο – πορτοκαλί – πορτοκαλί που αναβοσβήνει) και για τους πεζούς (κόκκινο: Σταμάτης, πράσινο: Γρηγόρης, πράσινο που αναβοσβήνει: Μελέτης), καθώς επίσης και για τα προβλήματα που δημιουργούνται στην κυκλοφορία των οχημάτων, όταν οι σηματοδότες δεν λειτουργούν.

Τα μηνύματα που στέλνουν οι πινακίδες σήμανσης (τα σήματα)

Ο εκπαιδευτικός δίνει στις ομάδες από ένα φύλλο εργασίας το οποίο έχει στην αριστερή πλευρά ορισμένες πινακίδες και στη δεξιά πλευρά τη σημασία τους, αλλά όχι με τη σωστή σειρά και ζητά από τους μαθητές να αντιστοιχίσουν την κάθε πινακίδα με τη σημασία της. Το φύλλο εργασίας που δίνει ο εκπαιδευτικός, μπορεί να είναι διαφορετικό για την κάθε ομάδα ώστε να ασχοληθούν οι μαθητές όσο γίνεται με περισσότερα σήματα. Εξυπακούεται ότι θα ενημερωθούν οι μαθητές για όλα τα σήματα των φύλλων εργασίας κατά τη φάση της παρουσίασης της εργασίας των ομάδων. Καλό θα είναι τα φύλλα εργασίας να περιέχουν σήματα ιδιαίτερα χρήσιμα για τους μαθητές.

«Πεζός» – «Ποδηλάτης»

Ο εκπαιδευτικός ζητά από τους μαθητές να συζητήσουν στις ομάδες τους πότε κάποιος άνθρωπος είναι πεζός και τι συμβαίνει από τη στιγμή που ανεβαίνει στο ποδήλατο και κυκλοφορεί πάνω στο οδόστρωμα. Στη συνέχεια τους καλεί να συζητήσουν τι πρέπει να γνωρίζει καλά ένας ποδηλάτης καθώς και αν οι ποδηλάτες έχουν κάποιες υποχρεώσεις ίδιες με αυτές των οδηγών των υπόλοιπων τροχοφόρων. Μπορεί, ακόμη, να ζητήσει από τις ομάδες να προσδιορίσουν τις ενέργειες που πρέπει να κάνει ένας ποδηλάτης για να σταματήσει σε ένα φανάρι και να είναι ασφαλής (βλ. και Renault & Mava A.E., 2002. σ. 19).

Το λεξικό «Κυκλοφοριακής Αγωγής»

Ο εκπαιδευτικός ζητά από τις ομάδες η καθεμία να δημιουργήσει το δικό της λεξικό, κατά τη διάρκεια υλοποίησης του σχεδίου εργασίας «Οι πινακίδες της ζωής», και να του δώσει την ονομασία που προτιμά. Το λεξικό αυτό, στο οποίο η κάθε λέξη θα γράφεται με τη σημασία της, μπορεί να περιέχει λέξεις – φράσεις όπως: Κώδικας Οδικής Κυκλοφορίας (Κ.Ο.Κ.), όχημα, σήμανση – είδη σήμανσης, δρόμος – είδη δρόμων, οδηγός, ποδηλάτης, πεζός, διάβαση πεζών – είδη διαβάσεων, διαδρομή, παράβαση, τροχονόμος, κυκλοφορία, ατύχημα, προτεραιότητα κ.ά.

«Σκέφτομαι και Γράφω»

Ο εκπαιδευτικός μπορεί να ζητήσει από τους μαθητές να γράψουν ένα «Σκέφτομαι και Γράφω» σχετικό με το θέμα που ασχολούνται. Ενδεικτικά θέματα θα μπορούσαν να είναι: «Μηνύματα ζωής από τις πινακίδες», «Η καθημερινή διαδρομή μου από το σπίτι στο σχολείο», «Παναγία η Οδηγήτρια», «Οι καλοί οδηγοί σέβονται τις πινακίδες», «Η ζωή έχει προτεραιότητα» (βλ. και Δεμάγκου, 2003).

Άρθρο σε εφημερίδα

Ο εκπαιδευτικός καλεί τους μαθητές να συζητήσουν πρώτα στις ομάδες τους για ένα θέμα σχετικό με το σχέδιο εργασίας που υλοποιούν και στη συνέχεια να συντάξουν ένα άρθρο προκειμένου να το δημοσιεύσουν στη σχολική ή την τοπική εφημερίδα.

Ενημέρωση από ειδικό στην τάξη

Για την πληρέστερη ενημέρωση των μαθητών ο εκπαιδευτικός μπορεί ακόμη να προγραμματίσει την επίσκεψη ενός αστυνομικού της τροχαίας στην τάξη, ο οποίος θα μιλήσει στα παιδιά και θα απαντήσει στις ερωτήσεις τους.

Φυσικά

Το φυσικό μέγεθος της ταχύτητας

Ο εκπαιδευτικός μπορεί να ζητήσει από τους μαθητές να συζητήσουν, για παράδειγμα, σχετικά με τη φράση: «Τρέχω με ταχύτητα ογδόντα χιλιόμετρα την ώρα» με σκοπό να οδηγηθούν, στο τέλος, στις μονάδες με τις οποίες μετράμε την ταχύτητα.

Ανώτατο όριο ταχύτητας

Ο εκπαιδευτικός παρουσιάζει στα παιδιά ορισμένες πινακίδες με όρια ταχύτητας και κάνει ιδιαίτερη αναφορά στο «ανώτατο όριο ταχύτητας» που υποδεικνύεται κάθε φορά από την πινακίδα, καθώς επίσης και στις εκφράσεις «αυξάνω ταχύτητα» – «μειώνω ταχύτητα», «υπερβολική ταχύτητα».

Ο εκπαιδευτικός μπορεί να ζητήσει από τους μαθητές: (i) να βρουν πληροφορίες σχετικά με το ανώτατο όριο ταχύτητας για όλα τα οχήματα σε κατοικημένες περιοχές και (ii) να συζητήσουν στις ομάδες τους αν οι οδηγοί πρέπει να υπακούν ή όχι στο ανώτατο όριο ταχύτητας, δικαιολογώντας την απάντησή τους.

Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή

Το κεντρικό θέμα του σχεδίου εργασίας με το οποίο θα ασχοληθούν οι μαθητές αναμφισβήτητα συνδέεται από τη φύση του και με το μάθημα της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής. Για το λόγο αυτό στα σχολικά εγχειρίδια του μαθήματος αυτού τόσο για την Ε΄ όσο και για την ΣΤ΄ τάξη υπάρχει ξεχωριστή ενότητα που αναφέρεται στην «Κυκλοφοριακή Αγωγή».

Επίσκεψη σε πάρκο κυκλοφοριακής αγωγής

Αποφασιστικό ρόλο για την κανονική διεξαγωγή της κυκλοφορίας δεν παίζουν οι γνώσεις αλλά η συμπεριφορά του κάθε οδηγού ή πεζού. Βέβαια η γνώση των κανόνων, των διατάξεων και των σημάτων κυκλοφορίας είναι αναγκαία. Όμως αυτό μόνο

δεν αρκεί για να καλυτερεύσει η δημόσια οδική κυκλοφορία. Απαιτείται ιδιαίτερη σημασία στην πρακτική εφαρμογή της κυκλοφοριακής συμπεριφοράς στην σχολική κυκλοφοριακή αγωγή (βλ. Σουμάνης, 2005).

Μία επίσκεψη, λοιπόν, σε ένα πάρκο κυκλοφοριακής αγωγής θα μπορούσε να αποτελέσει το κίνητρο για να ασχοληθούν οι μαθητές με το θέμα που εξετάζουμε, καθώς θα είχαν τη δυνατότητα:

- Να δουν από κοντά πολλά σήματα και διαγραμμίσεις του Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας (Κ.Ο.Κ.) τα οποία στη συνέχεια θα αποτελούσαν αντικείμενο έρευνας και μελέτης από τους ίδιους.
- Να εκπαιδευτούν από εκπαιδευτικούς αστυνομικούς και με την συνεργασία του δασκάλου για τη σωστή συμπεριφορά τους στην οδική κυκλοφορία.

Φυσικά αυτή η επίσκεψη στο πάρκο κυκλοφοριακής αγωγής θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί και στο τέλος, μετά δηλαδή την ολοκλήρωση του σχεδίου εργασίας από τους μαθητές. Σε αυτή την περίπτωση η επίσκεψη θα απέβλεπε κατά κάποιο τρόπο στην εμπέδωση και εφαρμογή των όσων έμαθαν τα παιδιά, σχετικά με τις σημανσεις, μετά την έρευνα που πραγματοποίησαν.

Μικρο-έρευνες

Ο εκπαιδευτικός μπορεί να καλέσει τους μαθητές να πραγματοποιήσουν μικρές έρευνες όπως:

Να ερευνήσουν στις εφημερίδες πόσα τροχαία ατυχήματα συνέβησαν στην Ελλάδα ένα (πρόσφατο) Σαββατοκύριακο και με πόσα θύματα.

Να συλλέξουν στοιχεία σχετικά με την κατάσταση των ελληνικών δρόμων και συγκεκριμένα με τη σήμανση των δρόμων, τον αριθμό των ατυχημάτων, τον αριθμό των τραυματιών, τον αριθμό των νεκρών.

Να συλλέξουν στοιχεία σχετικά με ατυχήματα παιδιών στους ελληνικούς δρόμους αλλά και διεθνώς.

Να συλλέξουν στοιχεία σχετικά με ατυχήματα στις υπόλοιπες Ευρωπαϊκές χώρες και να τα συγκρίνουν με αυτά της Ελλάδας.

Στοιχεία για τα παραπάνω οι μαθητές μπορούν να βρουν στις εφημερίδες καθώς και στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης: www.ydt.gr και στην ιστοσελίδα της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας Ελλάδος: www.statistics.gr

Στη συνέχεια ο εκπαιδευτικός μπορεί να ζητήσει από τους μαθητές, αφού οργάνωσουν τα δεδομένα που συνέλεξαν, να τα πινακοποιήσουν (κατανομή συχνοτήτων σε απόλυτους αριθμούς και ποσοστά) και να τα παρουσιάσουν με τη μορφή στατιστικών διαγραμμάτων. Η παρουσίαση αυτή μπορεί να γίνει σε όλους τους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές του σχολείου.

Εάν η συλλογή των στοιχείων είναι δύσκολο να γίνει από τα παιδιά, για διάφορους λόγους, τότε μπορεί ο ίδιος ο εκπαιδευτικός να δώσει τα στοιχεία αυτά στους μαθητές. Ακόμη μπορεί να τους δώσει και πίνακες με στοιχεία όπου οι μαθητές θα πρέπει να κάνουν διάφορους υπολογισμούς για να απαντήσουν σε ερωτήσεις που τους θέτει. Έναν τέτοιο πίνακα παραθέτουμε στη συνέχεια:

Συγκριτικός πίνακας ατυχημάτων 2000-2002 (Επικράτειας)

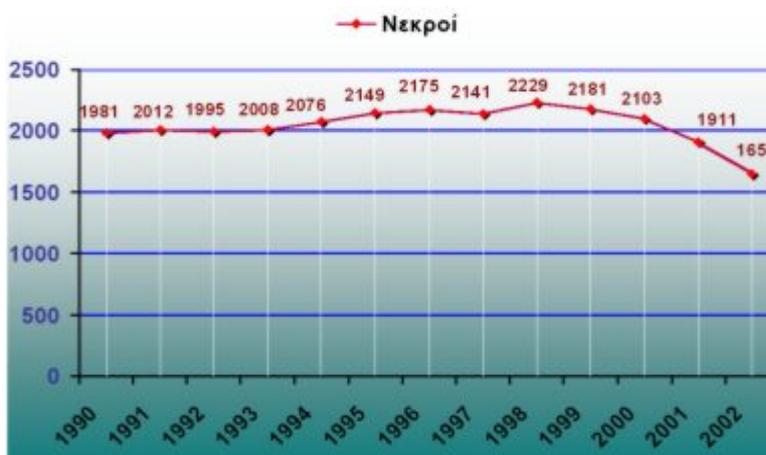
Ατυχήματα	2000	2002	Διαφορά	Ποσοστό
Θανατηφόρα	1.867	1.454		
Σοβαρά	3.261	2.039		
Ελαφρά	17.824	13.243		
Σύνολο	22.952	16.736		

Με αφορμή τον πίνακα αυτό ο εκπαιδευτικός θα μπορούσε να ρωτήσει τους μαθητές αν το έτος 2002 σε σύγκριση με το 2000 υπήρξε αύξηση ή μείωση των τροχαίων ατυχημάτων και σε τι ποσοστό, τόσο ανά κατηγορία ατυχήματος όσο και συνολικά. Οι μαθητές για να απαντήσουν στην ερώτηση κάνουν διάφορους υπολογισμούς και καταγράφουν τα αποτελέσματά τους στα αντίστοιχα πεδία του πίνακα.

Ερμηνεία στατιστικών δεδομένων

Ο εκπαιδευτικός δίνει στις ομάδες στατιστικούς πίνακες και γραφικές παραστάσεις με στοιχεία από τροχαία ατυχήματα και καλεί τους μαθητές να τα ερμηνεύσουν. Π.χ.

Νεκροί από τροχαία ατυχήματα μεταξύ 1990 – 2002

Με αφορμή αυτή τη γραφική παράσταση ο εκπαιδευτικός ρωτά τους μαθητές σχετικά με την εξέλιξη του αριθμού των νεκρών από τροχαία ατυχήματα από το 1990 μέχρι το 2002: Πότε είχαμε τους περισσότερους νεκρούς και πότε τους λιγότερους;

Οδικά τροχαία ατυχήματα με παιδιά ηλικίας 0 – 14 ετών

Ηλικίες	Σύνολο παθόντων προσώπων	Ελλάδα		
		Νεκροί	Βαρέως τραυματίες	Ελαφρώς τραυματίες
2002				
Σύνολο.....	24.093	1.634	2.608	19.851
0 - 5 ετών	294	20	19	255
6 - 14 »	741	27	75	639
2003				
Σύνολο.....	22.342	1.605	2.348	18.389
0 - 5 ετών	235	16	23	196
6 - 14 »	628	29	77	522

Με αφορμή τον παραπάνω πίνακα ο εκπαιδευτικός μπορεί να ρωτήσει τους μαθητές αν το έτος 2003 σε σύγκριση με το 2002 υπήρξε αύξηση ή μείωση των τροχαίων ατυχημάτων με παιδιά καθώς και των παθόντων ανά κατηγορία.

Αισθητική Αγωγή

Συγκέντρωση υλικού – Κολλάζ

Ο εκπαιδευτικός μπορεί να ζητήσει από τους μαθητές να φέρουν ποικίλο υλικό (π.χ. φωτογραφίες, φυλλάδια) σχετικό με τα σήματα του Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας με σκοπό να κάνουν ένα κολλάζ και να του δώσουν μία ονομασία.

Χρωματισμός σημάτων

Ο εκπαιδευτικός δίνει στους μαθητές ένα φύλλο εργασίας με διάφορα σήματα της τροχαίας και τους καλεί να τα χρωματίσουν με τα κατάλληλα χρώματα και να γράψουν το μήνυμα που στέλνει το καθένα από τα σήματα αυτά (βλ. παράρτημα 1).

Σχεδίαση φωτεινών σηματοδοτών

Ο εκπαιδευτικός καλεί τους μαθητές να σχεδιάσουν και να χρωματίσουν φωτεινούς σηματοδότες: (i) για τα αυτοκίνητα και (ii) για τους πεζούς. Με την ευκαιρία αυτή μπορεί να ρωτήσει τους μαθητές αν έχουν παρατηρήσει διαβάσεις πεζών όπου υπάρχει πράσινο για τους πεζούς το οποίο όμως αναβοσβήνει (Μελέτης). Μετά τις απαντήσεις των μαθητών, ο εκπαιδευτικός τους εξηγεί ότι διασχίζουμε τις διαβάσεις

αυτές με πολύ μεγάλη προσοχή, γιατί περνάνε συγχρόνως και αυτοκίνητα που έχουν και την προτεραιότητα σε αυτή την περίπτωση.

Σύνταξη ενημερωτικού φυλλαδίου

Ο εκπαιδευτικός ζητά από τις ομάδες να ετοιμάσουν δύο φυλλάδια με σήματα της τροχαίας, ένα για τους οδηγούς και ένα για τους πεζούς, αφού προηγουμένως σκεφτούν και αποφασίσουν για το ποια σήματα θα ήθελαν να συμπεριλάβουν σε καθένα από αυτά. Η κάθε ομάδα θα πρέπει κατά την τελευταία φάση του σχεδίου εργασίας (αξιολόγηση) να δικαιολογήσει τις επιλογές της.

Δημιουργία αφίσας

Ο εκπαιδευτικός καλεί τα παιδιά στις ομάδες τους να δημιουργήσουν μια αφίσα. Εδώ θα πρέπει πρώτα να σχεδιάσουν κάποιους υποθετικούς δρόμους σε χαρτί του μέτρου και στη συνέχεια να τοποθετήσουν τα απαραίτητα σήματα και τις διαγραμμίσεις για την ομαλή διεξαγωγή της κυκλοφορίας οδηγών και πεζών. Κατά τη φάση της αξιολόγησης η κάθε ομάδα θα πρέπει να δικαιολογήσει την αναγκαιότητα των σημάτων/διαγραμμίσεων που χρησιμοποίησε.

Κατασκευή μακέτας

Ο εκπαιδευτικός μπορεί να ρωτήσει τις ομάδες αν θα ήθελαν να κατασκευάσουν μία μακέτα που να δείχνει το σχολείο και τους δρόμους γύρω από αυτό με τις υπάρχουσες πινακίδες και διαγραμμίσεις. Το πιθανότερο είναι οι μαθητές να συμφωνήσουν.

Δραματοποίηση

Μία άλλη δραστηριότητα θα μπορούσε να είναι η οργάνωση θεατρικού παιχνιδιού με τη δραματοποίηση κοινωνικών καταστάσεων (π.χ. προτεραιότητα πεζών – οδηγών κ.τ.λ.). Το θεατρικό παιχνίδι αποτελεί μία ευχάριστη δραστηριότητα για τους μαθητές. Για το λόγο αυτό καλούνται οι ομάδες να επινοήσουν μία κατάσταση σχετική με το θέμα που ασχολούνται και να την παρουσιάσουν στις άλλες ομάδες.

Δημιουργία πάρκου Κυκλοφοριακής Αγωγής

Οι μαθητές με τη βοήθεια και την καθοδήγηση του εκπαιδευτικού μπορούν ακόμη να ασχοληθούν και με τη δημιουργία ενός πάρκου Κυκλοφοριακής Αγωγής στην αυλή του σχολείου, με σκοπό την ευαισθητοποίηση των μαθητών και των άλλων τάξεων. Αυτό μπορεί να γίνει με χάρτινα σήματα που θα κατασκευαστούν και θα τοποθετηθούν κατάλληλα από τις ομάδες.

IV. Αξιολόγηση

Κατά την τελευταία φάση γίνεται η συνολική αξιολόγηση του σχεδίου εργασίας με κριτήρια τους στόχους που τέθηκαν, τις διαδικασίες που ακολουθήθηκαν και τα αποτελέσματα που επιτεύχθηκαν (βλ. Ματσαγγούρας, 2003). Οι ομάδες με τη βοήθεια

και καθοδήγηση του εκπαιδευτικού προετοιμάζουν την παρουσίαση της ερευνητικής τους προσπάθειας στην υπόλοιπη τάξη. Η προετοιμασία αυτή μπορεί να περιλαμβάνει την οργάνωση των εικαστικών τους κατασκευών, των κειμένων που συνέθεσαν και γενικά όλων εκείνων των στοιχείων που συνθέτουν το αποτέλεσμα της εργασίας τους. Στη συνέχεια, κάθε ομάδα παρουσιάζει τις κατασκευές της, ανακοινώνει τα συμπεράσματά της και κάνει τις σχετικές αναφορές. Αυτό μπορεί να γίνει, μετά από σχετικό προγραμματισμό, σε όλους τους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές του σχολείου, στους γονείς των παιδιών, αλλά και εκτός του σχολείου, στην ευρύτερη κοινότητα της περιοχής.

Ακόμη με την κατάλληλη ενθάρρυνση και υποστήριξη του εκπαιδευτικού οι μαθητές θα μπορούσαν να οργανώσουν μια μικρή έκθεση που να περιέχει:

- Φωτογραφίες από την έρευνα πεδίου που πραγματοποίησαν.
- Πινακίδες σήμανσης του Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας που κατασκεύασαν.
- Στατιστικούς πίνακες τροχαίων ατυχημάτων.
- Γραφικές παραστάσεις τροχαίων ατυχημάτων.
- Συμβουλές προς τους οδηγούς (π.χ. σχετικά με το ανώτατο όριο ταχύτητας).
- Ενημερωτικά φυλλάδια που συνέταξαν και περιέχουν πινακίδες.
- Διάφορες εικαστικές κατασκευές.
- Άλλο πληροφοριακό υλικό που σχετίζεται με το συγκεκριμένο θέμα.

Βιβλιογραφία

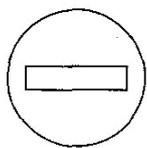
- Δεμάγκου, Β. (2003). *Κυκλοφοριακή Αγωγή*. Αθήνα: Σαββάλας.
- Ματσαγγούρας, Η. (2003). *Η Διαθεματικότητα στη Σχολική Γνώση: Εννοιοκεντρική Αναπλαισίωση και Σχέδια Εργασίας*. Αθήνα: Γρηγόρης.
- Νόμος υπ' αριθ. 2696, *Κύρωση του Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας*, Φ.Ε.Κ. 57, τ. 1, 23-3-1999.
- Renault & Mava A.E. (2002). *Ο Δρόμος και εγώ*. Το τετράδιο του μαθητή. (Παιδαγωγικό Υλικό Οδικής Ασφάλειας).
- Σουμάνης, Ι. Π. (2005). *Κυκλοφοριακή Διαπαιδαγώγηση*.
- Υπ.Ε.Π.Θ.– Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (2005). *Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, Ε΄ Δημοτικού*, βιβλίο του μαθητή. Αθήνα: Ο.Ε.Δ.Β.
- Υπ.Ε.Π.Θ. – Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (2005). *Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, ΣΤ΄ Δημοτικού*, βιβλίο του μαθητή. Αθήνα: Ο.Ε.Δ.Β.

Ηλεκτρονικές Διευθύνσεις

- Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος: www.statistics.gr
Υπουργείο Δημόσιας Τάξης: www.ydt.gr
Υπουργείο Μεταφορών και Επικοινωνιών: www.yme.gr

Παράρτημα 1

Βάλτε στις πινακίδες τα σωστά χρώματα και γράψτε τι σημαίνει η καθεμιά.

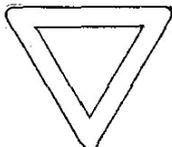
.....

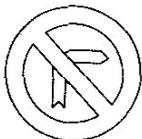
.....

.....

.....

.....

.....